

DEVİRİM
Nedir, Neden, Nasıl?

Sinan KARASU

Neden Devrim?	2
Devrim Nedir?	5
Devrim Nasıl Olacak?	8
Sonuç	14

Devrim, kısmi düzeltme ya da iyileştirmeleri ifade eden reformlardan farklı olarak köklü dönüşüm demektir. İşçi sınıfının devrimi ise, kapitalist düzenin kısmi iyileştirmelerle düzeltilmesi yerine temelden değiştirilmesi gerekliliğini ifade eder.

Ama devrimin ne olduğu konusunda daha fazla ilerlemeden önce, *neden* bir devrime ihtiyaç duyduğumuzu ve tek kurtuluş yolunun devrim olduğunu ele almamız gerekiyor.

Neden Devrim?

Reformizmin işçi sınıfının kurtuluşu için doğru bir yol olmadığını belki de en ilginç kanıtı reformistlerin reformist olduklarını kabul etmemeleri, hattâ bunu bir hakaret saymalarıdır. Oysa devrim kelimesi söz konusu olduğunda, hem reformistler, hem muhafazakârlar, hem de açıktan gericiler ağız birliği etmişçesine küfürler etseler de, günlük kullanımda çok büyük bir ilerlemeyi ya da dönüşümü anlatmak için, bazen yalnızca iyiyi ya da doğruyu anlatmak için “devrim” kelimesine başvuruyorlar.

Bugün içinde yaşadığımız ücretli kölelik düzenini, sermayenin egemenliğindeki kapitalist sistemi bir işçi devrimiyle kaldırmak istememizin nedeni, bu düzenin küçük ya da büyük reformlarla düzeltilemeyecek olmasıdır. Neden?

Bunun nedeni kapitalizmin yapısında saklıdır. Kapitalizm her şeyden önce çalışanların, yani gerçek üreticilerin üretim araçlarından kopartılması demektir. Emeğini sarf edebileceği, ya da işgücünü kullanabileceği kendine ait üretim araçlarından yoksun olan geniş bir emekçiler yığını (proletarya) bir tarafta, makineli üretime geçiş sayesinde muazzam bir sermaye biriktirmiş olan kapitalistler (burjuvazi) diğer taraftadır. Bu iki kutup arasındaki kesimler (küçük burjuvazi ya da orta sınıf) ancak bu ikisiyle ilişkileri dâhilinde rol oynayabilir, başka bir deyişle ya birine ya da diğerine müttefik olurlar ve bağımsız bir rol oynayamazlar.

Kapitalist düzenin temel dinamiği işte bu iki sınıf, proletarya ile burjuvazi arasındaki çatışmadır. Proletarya başka bir geçim kaynağı olmadığı için çalışmak zorundadır, ama ürettiğinin yalnızca küçük bir kısmına sahip olabilir. Burjuvazi ise elinde bulundurduğu sermaye sayesinde çalışmak zorunda değildir; işçi sınıfının ürettiği zenginliğe el koyarak ayakta kalır. Bu ikisinin pastadan pay almak için yürüttükleri mücadele toplumun temel dinamiğidir.

Reformlar tam da bu iki sınıfın pastadan pay almak için yürüttükleri mücadelenin parçası olarak ele alınmalıdır. Burjuvazi ile proletarya arasındaki mücadeleyi bu pastadan pay alma savaşı olarak görürsek, işçi sınıfının koparıp aldığı her reform (her dilim pasta) burjuvazinin “payı”ndan (hak etmediği payından) alınmıştır. Meseleyi bu şekilde ortaya koyduğumuzda, burjuvazinin işçi sınıfı tarafından alınan her dilim pastayı kendi hissesinden azalan bir dilim olarak görmesinde ve bunu engellemek için direnmesinde bir tuhafılık yoktur. Tuhafılık bu düzeni değiştirmek yerine, işçi sınıfının her an pastadan birkaç dilim fazla pay ya da birkaç kırıntı daha alması için mücadele edip durmasını, mücadelesini bununla sınırlamayı savunmaktır.

Elbette devrime karşı olan reformistler meseleyi bu şekilde formüle ettiğimizde, verecek bir cevap bulmakta zorlanmıyorlar. Ama bu cevabı ele alıp devrimin neden zorunlu olduğunu incelemeyen önce, şu gerçeğin altını bir kez daha çizmekte yarar var: Reformlar, işçi sınıfının bizzat ürettiği, ama tam da yanlış bir sistemde yaşadığımız için tümüne hâkim olamadığı pastadan pay almak adına yürüttüğü mücadelelerin bir ürünüdür. Tek başına reformları savunmak, başka bir deyişle reformları işçi devrimini gerçekleştirmek amacıyla ısınma turları, ya da hazırlık mücadeleleri şeklinde görmeyip, kapitalist düzende ilelebet devam edecek ve etmesi gereken bir süreç olarak kavramak, işçi sınıfının ürettiği zenginliğin ondan gasp edilmesine daha baştan olur vermektir.

Sorunu bu şekilde ifade ettiğimizde, devrim karşıtı reformistler birdenbire *devrim yanlısı* reformistler haline geliyorlar. Reformizm gerçekte bu bozuk düzeni yamalarla düzeltmeye çalışan ve onu toptan değiştirme derdinden uzak bir akım olmasına karşın, reformistlerin ezici çoğunluğu bunu reddetmeye, gerçek kimliklerini inkâr etmeye başlıyorlar. Reformistlerden kendilerini tanımlamalarını istediğimizde, işçi sınıfının bu pastadaki payını bir bir arttırmasını ve önce bir dilim, sonra bir dilim, sonra başka bir dilim derken sonunda *tüm* pastayı ele geçirmesini savunduklarını iddia ediyorlar. Yani onlar da toptan dönüşüm istiyorlar, ama yavaş yavaş! Dolayısıyla “devrim mi, reformlar mı?” sorusunu cevaplarırken buna yanıt vermemiz gerekiyor.

Neden pastadaki payımızı bir bir artırıp sonunda tüm pastayı almayı savunmuyoruz?

Soruyu yalnızca bu şekilde sorduğumuzda, eksik bırakmış oluruz. O yüzden buna ilaveten bir soru daha sormak zorundayız: Biz devrimciler pastanın tamamına birden, tümünden, hemen mi el koymak istiyoruz? Elbette hayır!

Reformizm ile devrimcilik arasındaki fark, reformizmin günlük ya da kısa vadeli kazanımları sonsuza dek korunabilecek ve yeni reformlarla güçlendirilebilecek kazanımlar olarak görmesidir. Devrimciler açısından ise bunun gerçeklikle bir alakası yoktur, zira güç ve siyasi iktidar burjuvazinin elinde olduğu müddetçe hiçbir kazanım kalıcı olamaz.

İşçi sınıfı devrimcileri elbette küçük de olsa her türlü kazanım için mücadele etmek gerektiğini, bu kazanımlar olmadan mücadelenin ilerleyemeyeceğini, ama bu kazanımların ancak bir devrimle, yani siyasal iktidarı ve üretim araçlarındaki özel mülkiyeti burjuvazinin elinden alarak güvence altına alınabileceğini savunurlar. Lenin’in sözleriyle, işçi sınıfı reformlar için mücadele etmeden devrim için mücadele edemez.

Devrim mücadelesi reform mücadelesini kapsar, ilerletir ve nihayete erdirir. Yani devrim demek her şeyin bir çırpıda olması, akşamdan sabaha tüm düzenin değişmesi demek değildir. Devrim evrimi dışlamaz, kapsar ve aşar. Devrim için uzun bir hazırlık dönemi gereklidir. Devrimciler reformları, yani bu düzen içinde elde edilen somut kazanımları esas mücadeleye, yani son kavgaya hazırlık dönemi

olarak görürler, devrimin gerekli olmadığına inanan reformistler ise bu mücadeleleri esas ve tek mücadele olarak yüceltirler.

Dolayısıyla devrimin gerekliliğinin iki boyutu vardır: Birincisi, pastanın hepsini dilim dilim alamayız; ikincisi, alsak da işimize yaramaz.

Pastanın hepsini dilim dilim alamayız dedik. Alamayız, çünkü *aldırmazlar!* Burjuvazi toplumda ekonomik ve siyasal gücü elinde bulundurduğu müddetçe, işçi sınıfının ele geçirebileceği mevzilerin her zaman belirli bir sınırı olacak, kazanımları belli bir noktanın ötesine geçemeyecektir. Örneğin grev mücadelesinde ücret artışı elde eden bir işçi zam engeline takılacaktır. Milyonlar halinde sokağa inip sosyal haklar elde eden işçi sınıfı, mücadelenin ipini biraz gevşettiği anda karşı saldırılarla bu hakların tırpanlandığını görecektir.

Örnek mi? İşçi sınıfı bundan tam yüz yıl önce sekiz saatlik işgünü için mücadele ediyordu ve aradan geçen yüzyılın ardından bu hak hâlâ çok küçük bir azınlık için gerçekleşmiştir. Türkiye’de haftalık çalışma 45 saattir ve üstelik bunun uygulanmadığını biliyoruz. Keza dünyanın birçok ülkesinde de benzer, hattâ daha kötü bir durum vardır.

Başka bir örnek: Bundan yüzyıl önce de işçi sınıfının çoğunluğu asgari geçim sınırının civarında (altında ya da biraz üstünde) yaşıyordu. Yüzyıl içinde bilim, sanayi ve teknolojide kaydedilen onca ilerlemeye rağmen, hâlâ yüz milyonlarca insan açlığa talim etmektedir.

Bunu söylediğimizde, kapitalizm savunucuları hemen utançlarını gizleyen şu meşhur nakaratı mırıldanmaya başlıyorlar: “Ama artık insanların arabası var, buzdolabı var, elektronik eşyaları var...”

Gerçekten de var, ama bunların hiçbiri bir insanı yoksulluktan kurtarmak için yeterli değildir. Nasıl ki yüzyıl önce zengin bir insan için buzdolabı ya da elektronik eşyalar zenginlik kistası değildiyse, aynı şekilde bugün de bu eşyalar fakirlikten kurtulmuş olmanın kanıtı olamaz. Zenginlik ve yoksulluk göreceli kavramlardır. Yüzyıl öncenin asgari geçimliği elektronik eşyaları gerektirmiyordu, oysa bugün gerektiriyor, ama bu eşyalara sahip olduğumuzda ancak asgari geçimliğe sahip olmuş oluyoruz, fakirlikten kurtulmuş olmuyoruz.

Marx bunu şöyle bir örnekle anlatır:

Bir ev, büyük ya da küçük olabilir, çevresindeki evler de aynı şekilde küçük olduğu sürece, bu ev, bir konuta olan bütün toplumsal talepleri karşılar. Ama küçük evin yanında bir saray yükselirse, küçük ev bir kulübe derecesine düşer. O zaman bu küçük ev, sahibinin toplumda koruyacak bir toplumsal mevkisi olmadığını ya da çok önemsiz bir mevkisi olduğunu ortaya serer. Medeniyetin ilerleyişi boyunca, küçük ev ne denli büyürse büyüsün, eğer komşu saray da aynı hızla ya da daha büyük ölçüde büyürse, görece küçük evde oturan kişi, kendi dört duvarı arasında, kendini gitgide daha rahatsız, daha hoşnutsuz, daha darda hissedecektir.[1]

Dolayısıyla zenginlik ya da yoksulluk çevremizdeki insanlarla karşılaştırmalı olarak değerlendirilmelidir, geçmişe referansla değil. Aksi takdirde çöp karıştırıcılıkla geçinen ilk insanlardan bahsederek de yaşadığımız çağı yüceltebiliriz!

İkinci husus ise bahsettiğimiz pastanın üretilme tarzının yanlış olmasıdır. Bu pastanın hepsine sahip olup olmamamızdan bağımsız olarak, bu pastanın üretilme şekli yanlıştır. Reformizm işçi sınıfının toplumsal zenginlikten alacağı pay sorununu ürünlerin paylaşımı sorununa indirgemektedir. Oysa yukarıda da belirttiğimiz gibi, sorun toplumun mülksüz üreticiler ile mülksahibi aylaklar şeklinde bölünmüş olmasıdır. Sorun bir bölüşüm (paylaşım) sorunu değildir, zira Marx’ın da dediği gibi,

Bölüşüm, ürünlerin bölüşümü olmazdan önce: (1) Üretim araçlarının bölüşümü, (2) aynı ilişkinin bir sonucu olarak, toplum üyelerinin farklı üretim türleri arasında bölüşümdür.

(Bireylerin belirli üretim ilişkileri altında toplanmasıdır.) Ürünlerin bölüşümü çok açık ki üretim sürecinin içinde bulunan ve üretimin yapısını belirleyen bu bölüşümün sonucundan başka bir şey değildir. Onun içindeki bu iç bölüşümü hesaba katmadan üretimi incelemek besbelli ki boş bir soyutlamadır.[2]

Yani üretilen ürünlerin paylaşımını belirleyen şey üretim araçlarının paylaşımı ve bunun sonucunda birilerinin mülksüz ve çalışan şeklinde, birilerinin ise mülksahibi ve çalışmayan şeklinde sınıflandırılmasıdır. Bu ilişkinin kendisini ortadan kaldırmadığımız müddetçe elde edilen kazanımlar kalıcı olamayacağı gibi, kazanımlarımız içinde kalıcı olanlar da diğer olumsuzlukların gölgesinde kalır.

Örneğin toplumun mülksahipleri ve mülksüz ücretli köleler şeklinde iki kutba bölünmüş olması, birilerini aylaklığa alıştırtırken, birilerini yıllarca tek bir işe mahkûm etmektedir (yıllarca işsiz gezen kitlelerden bahsetmiyoruz bile). Örneğin bir sanayi işçisi yıllarca aynı işi, üstelik sanayide de işin yalnızca belli bir kısmını yapmaya mahkûmdur. Bu sebepten ötürü, birçok yeteneği körelmekte, birçoğu daha keşfedilemeden kalmaktadır. Aynıısı dört duvar arasında, pratik hayattan kopuk halde yaşayan bir profesör için de geçerlidir. Tıpkı bir sanayi işçisi gibi o da işbölümüne kölece boyun eğmekte, vücudunun, yeteneklerinin yalnızca belli bir kısmını kullanabilmektedir.

Böyle daha birçok örnek verilebilir. En basitinden, kapitalist sistemin yol açtığı savaşlar, sorunun pastadaki payımızı artırmakla çözülemeyeceğini göstermektedir.

Aslında işçi sınıfının tam da günümüz reformistlerinin istediği gibi, pastadaki payını bir bir artırdığı bir dönem olmuştur: 1890'lar ve 1900'lü yılların başları. Bu dönemde, Avrupa işçi sınıfı güçlü reformist partileri ve sendikaları sayesinde kapitalist toplum içinde mevzilerini bir bir artırmış ve böylece Marksistler arasında bile damlaya damlaya göl olacağına dair beklentiler artmıştı. Ama bu ham hayaller 1914 yılında patlak veren savaşla darmadağın oldu.

Bu yüzden mesele yalnızca pastadan aldığımız payı artırmak değil, yeni bir pasta üretmektir. Mesele üretim araçlarındaki özel mülkiyeti ve sermaye düzenini kaldırmaktır ve bunun yolu da işçi sınıfının gerçekleştireceği devrimdir.

Devrim Nedir?

Devrim, toplumda egemen olan, ama miadını doldurmuş bulunan sınıfın ekonomik ve siyasal iktidarının devrilmesi ve onun yerine iktidarı yeni bir sınıfın almasıdır. Devrim, devlet iktidarının yeni (devrimci) bir sınıfın eline geçmesi ve bu sınıfın üretim ilişkilerini ve ona bağlı olarak tüm toplumsal ilişkileri kökten değiştirmesidir. Bu açıdan bakıldığında, işçi devrimi, işçi sınıfının burjuvazinin egemenliğini sona erdirmesi, yani siyasal iktidarı burjuvazinin elinden alıp kendisini egemen sınıf haline getirmesi ve ardından, kapitalist üretim ilişkilerini kaldırarak yerine yeni bir üretim tarzı ve toplumsal ilişkiler inşa etmesidir.

İnsanlar gibi toplumlar da doğar, büyür ve ölürler. Hiçbir toplumsal sistem ölümsüz değildir. Bu söylenen kapitalizm için de geçerlidir. Nasıl ki kapitalizm ilk başta ilerici bir rol oynamış ama zaman içinde insanlığın gelişimi önünde bir engel haline gelmiş olan feodalizmin bağrından doğup, bir süre sonra onun yerini almışsa; aynı şekilde, kapitalizm de bir zamanlar ilerici bir rol oynamış olmasına karşın, bugün insanlığın daha fazla ilerlemesinin önünde bir engel haline gelmiştir ve yerini sosyalizme bırakması kaçınılmazdır.

Dolayısıyla devrim bir tercih meselesi değil, tarihsel gelişimin gelip dayattığı bir görevdir. İşçi sınıfının bilimi olan Marksizm, bize bu tarihsel görevin nasıl daha başarılı ve kesin bir şekilde gerçekleştirilebileceğini açıklar, başka bir deyişle işçi devrimini sistemli, teorik bir temele oturtur.

İşçi devrimi her şeyden önce insanlığın “özüne dönüş” olarak da adlandırılabilir. Yaşadığımız kapitalist toplumda egemen sınıfın yürüttüğü propaganda nedeniyle, insanlığın ezen ve ezilenler şeklinde bölünmesinin zorunlu olduğu, tarihte her zaman birilerinin zengin birilerinin yoksul olduğu, hattâ bu ayrımın genlerimize yazılmış olduğu vb. düşüncesi, işçi sınıfı da dâhil olmak üzere çok geniş kesimleri etkisi altına almıştır, fakat bu görüşün hiçbir tarihsel dayanağı yoktur.

İnsanlığın her zaman sınıflara bölünmüş bir halde, ya da ezenler ve ezilenler şeklinde yaşamış olduğu burjuvazinin kuyruklu bir yalanıdır. Sınıflar tarihin ancak belli bir aşamasında ortaya çıkmıştır ve bu aşama tüm insanlık tarihi açısından binde birlik bir dönemi bile ifade etmemektedir. Sınıflar tarihin belli bir aşamasında, kabaca bundan 10 bin yıl önce belli bir ihtiyaca yanıt olarak ortaya çıkmıştır, ama bugün, üretici güçlerin insanlığın ihtiyaçlarından katbekat fazlasını üretebilecek düzeye ulaştığı, paylaşım kavgasının bir zorunluluk olmaktan çıktığı aşamada, ortadan kalkmaması için hiçbir neden yoktur. Bunun önünde tek engel, kapitalist üretim tarzıdır.

Bu açıdan, insanlığın gelişiminin diyalektik bir seyir izleyeceği söylenebilir: Yüzbinlerce yıl ezen-ezilen ayrımı olmadan, sınıfsal bölünme olmadan yaşayan insanlık, ancak tarihin belirli (ve oldukça geç) bir aşamasında sınıflara bölünmüştür. Bu sayede insanlık önemli bir ilerleme kaydetmiştir, ama bugün gelinen aşamada sınıflar artık ilerici bir rol oynamamaktadır ve yerini onun karşıtı olarak yeniden sınıfsız bir toplum, ama bu kez ilkinden çok daha ileri, gelişkin ve geri dönüşsüz bir sınıfsız toplumun alması kaçınılmazdır.

Devrimin bu şekilde nesnel açıdan kaçınılmaz olduğundan bahsediyor olmamız, Marksizmin toplumların tarihine ilişkin materyalist tahlilinden güç almaktadır.

Marksizme göre tarihin devindirici gücü üretim araçları ile üretimin örgütlenmesi, yani üretim biçimi arasındaki çelişkidir. Her toplumda bireyler kendilerini ayakta tutmak, yarına sağlam çıkmak adına “üretim”de bulunurlar ve bunu yaparken de, diğer hayvanlardan farklı olarak, gelişkin aletlerden yararlanırlar. Toplumların ayakta kalmak, yani kendilerini yeniden üretmek için kullandıkları araçlar ve bu araçları örgütleme tarzları toplumları birbirinden ayırır. Üretim araçları geliştikçe yeni bir tarzda örgütlenmeye, yeni bir biçime ihtiyaç duyar ve bunu elde ettiği oranda yeni üretim ilişkileri ve bu maddi temel üzerinde yükselen toplumsal ilişkiler ortaya çıkar.

Örneğin feodal toplumda temel üretim aracı toprak ve gelişkin olmayan aletlerdi. Gerek tarımsal üretimde gerek zanaat üretiminde bu aşamaya uygun olarak insan emeği, daha somut konuşursak, kol emeği ön plandaydı. Bu “ilkel” düzey toplumu çok parçalı ve sıkı denetimin olduğu bir yapıya büründürmüştü. Birbirinden yalıtık topluluklarda neyin ne kadar üretileceği ve kime gideceği çoğu zaman önceden belirleniyor ve üretim-tüketim döngüsü geniş bir piyasaya ihtiyaç duymadan tamamlanıyordu.

Bu yapının bıraktığı boşluklarda zaman içinde gelişen uzun mesafe ticareti feodal üretim tarzının sınırlarını zorlamaya başladı. Feodalizm üretimin bu ilkel düzeyine uygun olarak, emekçilerin toprağa bağlı olduğu *serflik*, kimin nerede üretip yaşayacağını belirleyen *prenslükler*, *derebeylikler* ya da *lordluklar* ve kimin neyi, ne kadar üreteceğini belirleyen *loncalar* şeklinde kısıtlayıcı, kuralcı bir üretim biçimi yerleştirmişti. Oysa ticaretin gelişmesi ve yeni keşfedilen pazarlar üretim alanında bu kısıtlamalarla bağdaşmıyordu. Bu yasakçı feodal biçimin yerine, yeni gelişen manüfaktür ve sonrasında modern sanayi için başka bir biçim gerekliydi.

Kapitalist üretim biçimi emekçilerin toprağa bağlı serf konumunda olduğu, üretimin loncalarla ve diğer idari düzenlemelerle kısıtlandığı ve yasal olarak imtiyazlı bir azınlığın tekelinde olduğu koşullarda serpilip gelişemezdi. Kapitalizm bir devrim yaptığı için bu işleyişi, yani feodalizmi kaldırıp, yerine yeni gelişen üretim araçlarına uygun bir biçimi toplumda yerleştirebilmiştir.

Bu *biçim*, kimin neyi, ne kadar üreteceğinin önündeki yasakları kaldıran özel mülkiyet, üreticileri toprağa ve bir yerele bağımlılıktan kurtaran büyük pazar ekonomisi ve *Komünist Manifesto*'da ifade

edildiği şekliyle, “çıkarları, yasaları, hükümetleri ve gümrükleri farklı, bağımsız, hemen yalnızca ittifakları olan eyaletlerin, tek ulus, tek hükümet, tek yasa, tek ulusal sınıf çıkarı, tek gümrük sınırı içine sıkıştırıl”masını[3] ifade eden ulusal pazar, yani ulus-devlet oldu.

Dün burjuvazinin gerçekleştirdiği dönüşümün benzerini bugün proletarya yapmaya adaydır ve insanlığın kurtuluşu için yapmak zorundadır. Bugün gelişen üretim araçları, ihtiyaca değil, kâra dayalı üretim yapılmasını anlatan özel mülkiyet ve piyasa ekonomisi, farklı sermaye gruplarının başlıca çıkar alanını ifade eden ulus-devlet kaldırılmalı, yerine üretimin ihtiyaca göre yapıldığı ve insanların ihtiyacından da fazlasının karşılandığı, sınırların olmadığı dünya çapında örgütlenmiş, planlı-merkeziyetçi bir üretim tarzı almalıdır. Bunu başaracak olan işçi sınıfının dünya devrimidir.

İşçi sınıfının siyasal iktidarı ele geçirip burjuvaziye mülksüzleştirmesine paralel olarak toplumsal ilişkilerde de bir devrim yaşanır ki işçi sınıfı devriminin nihai amacı da aslında bu toplumsal ilişkileri değiştirmektir.

İşçi devrimi yalnızca ekmek ve aş sorununun çözülmesi değildir; insanla insan arasındaki maddi ilişkileri ortadan kaldırarak, çıkarsız, gerçekten insani ilişkilerin, yani sosyalist bir toplumun kurulmasını amaçlar. İşçi devrimi maddi açıdan bolluğun hüküm sürdüğü bir toplum yaratmanın yanı sıra, kapitalizmde egemen olan çıkarıcı, bencil ilişkileri, yozlaşmayı, kültürsüzlüğü vb. de ortadan kaldıracaktır. Bu açıdan bakıldığında, devrim sürekli dönüşüm demektir.

Devrim yalnızca siyasal iktidarın alındığı andan ya da alınma sürecinden ibaret değildir. Örneğin Rusya’da devrim 1917 yılının Şubat ayında başlamış, Bolşeviklerin önderliğinde 25-26 Ekim’de tamamlanmıştır. Tamamlanmıştır diyoruz, ama “tamamlanma” derken iktidarın bu andan itibaren (25-26 Ekim’de) işçi sınıfının eline geçmiş olduğunu kastediyoruz.

Ne var ki devrim iktidarın alınmasıyla sınırlı değildir. İktidarın alınması ve burjuvazinin defedilmesi anlamında tamamlanan devrim, yeni bir toplumun kurulması mücadelesi anlamında daha yeni başlamıştır.

Troçki devrimin bu sürekli niteliğini şöyle ifade eder:

Tüm toplumsal ilişkiler çok uzun bir süre ve iç mücadeleler içinde dönüşüm geçirir. Toplum deri değiştirmeye devam eder. Değişimin her aşaması dolaysız olarak bir öncekinden köklenir. Bu süreç zorunlu olarak siyasi bir nitelik taşır, yani değişim halinde olan toplum içindeki çeşitli grupların çatışmaları ile gelişir. İç ve dış savaşlar yerlerini “barışçı” reform dönemlerine bırakır. Ekonomi, bilim, aile, ahlak ve günlük hayattaki devrimler, karmaşık karşılıklı etkiler içinde gelişir ve toplumun dengeye ulaşmasına engel olur. Sosyalist devrimin sürekli niteliği burada yatmaktadır.[4]

Demek ki devrim şipşak olacak bir şey değildir. Devrimciler toplumsal dönüşümün uzun bir süreç olduğunu herkesten daha iyi bilirler. *İşçi sınıfı devrimcileri toplumsal altüst oluşun, yani binlerce yıllık sınıflı toplum pisliğinin bir çırpıda ortadan kalkmasını savundukları için değil, eski toplumun pisliğiyle radikal, köklü ve uzlaşmaz bir kopuşu savundukları için “reformlar yetmez, devrim şarttır” derler!*

Dolayısıyla devrim, toplumsal ilişkileri, siyaseti, kültürel hayatı ve genel olarak toplumsal ilişkileri değiştiren dönüşümlerin birbirini izlediği belli bir sürecin sonucunda gerçek anlamıyla tamamlanır.

Bu amaç sınıfların, sömürünün, ayrımcılığın, sınırların ve devletlerin olmadığı, insanın insanla ve çevreyle uyum içinde yaşadığı bir dünya toplumunun, yani komünizmin kurulmasıdır. Devrim, bu sürecin tamamlanmasıyla bugünkünden tamamen farklı bir insan ve dolayısıyla insan ilişkileri yaratacaktır.

Devrim Nasıl Olacak?

Peki, bize yeryüzünde cennetin kapılarını açacak olan böyle bir toplumun kurulmasını sağlayacak devrim nasıl gerçekleşecek? Şiddet yoluyla mı olacak, barışçıl yöntemlerle mi? Bir azınlık mı yapacak, tüm işçiler mi? Bir parti mi yapacak, işçi sınıfı mı?

Devrimin nasıl gerçekleşeceği sorusunun cevabının iki ayağı vardır: Nesnel etken ve öznel etken.

Devrim öznel ögeyle nesnel ögenin birleşmesinin ürünüdür. Nesnel öge devrimin maddi koşullarının hazır olmasıdır. Tarihsel açıdan bakıldığında, işçi devriminin maddi koşulları, sosyalizmi ifade eden bolluk toplumunun kurulması için ön şart olan makineli sanayinin dünya ekonomisinde üstünlüğünü kabul ettirmesi ve bunun doğrudan bir sonucu olarak işçi sınıfının toplumda belirleyici güç haline gelmesi, yani gerek sayı bakımından gerekse de niteliksel açıdan esas güç olmasıdır.

Üretim araçları ancak makineli üretimin gelişmesiyle birlikte insanlığın ihtiyaçlarını karşılayacak, üstelik fazlasıyla karşılayacak düzeye ulaşmıştır. Üretici güçlerin bu derece ilerlemediği koşulda, insanların paylaşım kavgasına düşmeleri ve Marx'ın tabiriyle, *eski pisliğin geri dönmesi* kaçınılmazdır.

Üretici güçlerin bu gelişimi (insanların güncel ampirik varoluşunun, yerel düzeyde değil de dünya çapında tarihsel olarak cereyan etmesini içeren gelişmesi) mutlak zorunlu bir pratik önkoşuldur, çünkü bu koşul olmadan yokluk genel bir hal alır ve *yoklukla birlikte zorunlu ihtiyaçlar için verilen mücadele yeniden başlar* ve kaçınılmaz olarak *eski pislik geri döner*.^[5]

Fakat bugün paylaşım kavgasını ortadan kaldıracak düzeye ulaşılmıştır. Makineli sanayinin üretim alanında genelleşmesi sonucu, devrimin taşıyıcısı olacak sınıf, yani proletarya gerçekte gücü elinde bulundurduğu bir konuma yükselmiştir. Toplumda esas ağırlığa sahip olan sınıf proletaryadır. Bunlar tarihsel açıdan devrimin nesnel ön şartlarıdır.

Demek ki devrimin nesnel şartları hâlihazırda oluşmuştur.

Ne var ki devrimin nesnel koşullarının hazır olması devrimin gerçekleşmesi için yeterli değildir. Devrim olabilmesi için nesnelliğin öznelliğe tamamlanması gerekir. Bu nesnelliği doğru şekilde yönlendirecek, kritik anlarda onu yalpalamaktan kurtaracak, kimi zaman önünde, kimi zaman yanında durarak sapa yollara girmekten kurtaracak bir rehber de şarttır. Bu rehber, işçi sınıfının devrimci partisidir.

İşçi sınıfının her an her saniye milyonlar halinde mücadele etmesini bekleyemeyiz. Olağan dönemlerde mücadele, sayısı değişmekle birlikte belli bir azınlıkla yürüyecektir. Bu tür dönemlerde, devrimden umudunu kesmek yerine, işçi sınıfının içinde devrimci fikirlerin egemen olabilmesi için çalışan, devrime hazırlık yapan ve bugünden sınıf içinde küçük ama önemli mevziler elde eden bir parti olmadığı takdirde, devrimci yükseliş döneminde işçi sınıfının burjuva ya da küçük burjuva önderliklerin peşine takılması kaçınılmazdır.

Bu yüzden, devrimden *önce*, geçmiş mücadele deneyimlerinden dersler çıkararak işçi hareketi için ilkeler belirleyecek, stratejiler ve taktikler geliştirecek ve hepsinden önemlisi devrimci ilkeleri hem kendisi uygulayıp hem de kitlelere uygulatabilecek militanların oluşturduğu bir önderlik şarttır. İşçi sınıfının devrimci örgütü bu partinin çekirdeğini oluşturur.

Bugün devrimin öznel koşulu henüz hazır değildir. Bu yüzden görevimiz bu öznel koşulu yerine getirmek için sistemli, disiplinli, örgütlü ve sebatkâr bir çalışma yürütmektir.

Bu iki etken hazır olduktan sonra, geriye tek bir koşul kalıyor, o da devrimin *güncel* nesnel koşuludur: İşçi ve emekçi kitlelerin ayağa kalkması.

Bu konuda, devrimci militanlar olarak gönlümüzü ferah tutabiliriz! Bahsettiğimiz iki koşul oluştuğundan sonra, bu üçüncü koşulun yerine gelmesi için tasalanmamıza gerek yok, çünkü bu noktada çok sağlam bir güvencemiz var: Kapitalizm!

Eşitsizliklerle ve mantıksızlıklarla dolu, karışıklıkların bu denli açık bir şekilde ortaya serilmiş olduğu bir sistemde, işçi ve emekçilerin dönem dönem başkaldırılarına sürüklenmeleri kaçınılmazdır. Krizlerden yakasını kurtaramayan bir sistem olarak kapitalizm, kitleleri mücadeleye adeta zorla sürükler, onları mücadele etmek zorunda bırakır. Dolayısıyla denizde dalga zaten olur, bizim dalga olması için kol çırpamıza, ya da ek çareler aramamıza gerek yoktur. Mühim olan, o dalga oluşana kadar doğru konum almak, gelecek olan dalgaya hazırlanmaktır.

Ne var ki mücadelenin zeminini kapitalizm döşese de, bu mücadelelerin kapsamı ve niteliği çok çeşitli etkenlerden beslenir. Bu etkenlerin başında da devrimci önderlik gelmektedir.

Devrimci önderlik, gerçek yüzünü devrimin başladığı gün gösterecek olan ve dolayısıyla o devrimci dalga gelene kadar kendi kabuğuna çekilerek kumda hazırlık yapan bir örgüt olamaz. Devrimci önderlik, işçi sınıfının küçük ya da büyük her mücadelesinde ve günlük hayatında onun yanında yer alarak bu mücadeleleri ileriye çekecek, yenilgiye uğrasa bile derslerin özümsemesini sağlayacak, birbirinden kopuk patlak veren mücadeleleri birleştirecek, yani kıvılcımları yangına dönüştürme rolü oynayacak bir etkidir. Devrimci parti bir yandan kendi kadrolarını yetiştirirken, diğer yandan mücadeleleri birleştirip büyütme rolü oynamadığı takdirde, elbette, krizler ve işçilerin mücadelesi kapitalizmi sallasa bile yıkamayacak ve yıkımdan kurtulan kapitalizm küllerinden yeniden doğacaktır.

Dolayısıyla devrim için devrimcilere düşen görev büyüktür, ama bu görevleri doğru anlamak kaydıyla. *Devrimcilerin görevi devrimi yaratmak değil, hazırlamak, inceden inceye örmektir.* Bunun öncelikli yolu da devrimcilerin kendilerini hazırlamalarıdır, yani kendi hayatlarında devrim yapmalarıdır.

Elbette devrim için ön şartlardan biri de kişinin kendi hayatında ve çevresinde devrim yapmasıdır. Bu söz çok tekrarlanana tekrarlana bayatlamış görünse de, doğruluğundan bir şey kaybetmemiştir. Bu düzenin toptan değişmesi gerektiğini savunan biz devrimcilerin, o düzenin parçası olan, o düzen içinde doğmuş, büyümüş, hamuru o düzende yoğrulmuş kişiler olarak ondan etkilenmemiş olmaları, değişen derecelerde onun özelliklerini taşımamaları beklenemez. Aslında tersinden bakıldığında, tam da böyle olduğu için biz reformist değil, devrimciyiz, çünkü bu düzenin bir yerinin değil, her yerinin eğri olduğunu ve kısmi iyileştirmelerle düzeltilmeyeceğini, bu düzenin her yanına yayılmış pisliklerden hiçbirimizin kaçıp kurtulamayacağını, bir tarafını düzeltsek, başka bir tarafının arıza vereceğini savunuyoruz.

Bu açıdan bakıldığında, biz devrimciler salt devrimci olmakla bu düzenin pisliklerinden kurtulamayız. Devrimcilik bir merteye değil, örgütlü, eleştirel, militan duruştur; hem çevremizi hem de kendimizi örgütlü eleştirel bir tutumla değiştirerek devrimin önderliğini yapabilecek kadrolar haline gelebiliriz; ancak geçmişten gelen bağlarımızı devrimci bir tarzda, yani cesur, kararlı, inatçı ve köklü bir şekilde kopardığımız takdirde devrime azami fayda sağlayabiliriz.

Devrimcilerin görevinin devrimi yaratmak olmadığını söyledik. Elbette buradan devrimin bir azınlığın eylemi olmadığı sonucunu çıkartabiliriz. Marksizmin kurucuları bu gerçeği şu özlü sözle ifade etmişlerdi: *İşçi sınıfının kurtuluşu kendi eseri olacaktır.*

Bu doğru söz birçok sosyalist örgüt ya da kişi tarafından iki şekilde çığnemiştir. Bir kesim, bu sözü tamamen yok sayarak, devrimi işçi sınıfı adına hareket eden bir azınlığın yapacağı hayaline kapılmıştır. Bu sözü güya sahiplenen diğer kesim ise, bu sözden adeta her şeyi işçi sınıfının tek başına yapacağı ya da işçi devriminin tüm işçiler ya da işçilerin tamamına yakını tarafından yapılacağı gibi bir sonuç çıkarmıştır. Her ikisi de yanlıştır.

Tarihteki ilk büyük işçi devriminin önderliği olan Bolşevikler ilk yanlışa düşmedikleri için devrim yapabilmişlerdi. Örneğin kitlelerin henüz burjuvaziyle uzlaşma çizgisinden ayrılmadıkları Nisan 1917'de Lenin şöyle yazıyordu: “İktidar olmak için sınıf bilinçli işçiler çoğunluğu kendi yanlarına çekmelidirler.”[6] Bu yüzden de, devrimin o günkü görevinin fevri, aceleci çıkışlar yapmak, “madem devrim başladı, ne duruyoruz? Saldıralım!” demek ya da radikal eylemlere girişmek değil, *sabırla anlatmak* olduğunu söylüyordu. Öyle ki Bolşeviklerin 4 milyon sanayi işçisi arasında çoğunluğu ele geçirdikleri Temmuz ayında işçiler ayaklanmanın bir an önce olması gerektiğini savunduklarında bile, Lenin ve partisi kitlelerin geri kalanını da ikna etmek gerektiğini anlatmaya devam etmişlerdi. Tarihe Temmuz Günleri olarak geçen hadiselerin anlamı budur.

Gelgelelim devrimi bir azınlığın yapmasını savunmak ne kadar yanlışa, devrimi salt sayısal çoğunluğa indirgemek ve işçi sınıfının kendi eseri olacağına göre, sınıfın tamamının ya da tamamına yakınının hep beraber yapacağını söylemek de bir o kadar yanlıştır. Bu görüş de devrimi salt sayı sorununa indirgemektedir, niceliğe odaklanıp niteliği unutmaktadır.

Birincisi, devrim sorunu sandıkta çözülemez. Lenin'in sözleriyle, devrimin “zaferi[ni], *burjuvazinin yönetimi altındaki* bir seçimde oy çoğunluğu sağlamakla ya da bunu kazanmanın bir koşulu yapmakla sınırlamak tam bir aptallıktır ya da işçileri aldatmaktan başka bir şey değildir.”[7]

İkincisi, Marksistler açısından devrimde çoğunluğa ulaşmak tüm kesimlerin açıkça devrimci partiyi desteklemesi ve “devrim istiyoruz” diyerek sokağa inmesi de değildir. Devrim, işçi sınıfının öncüsünün toplumun çoğunluğunu devrim davasına kazanması anlamına gelir, ama bu çoğunluğun devrime bağlılığı farklı derecelerde olacaktır.

Her şeyden önce, devrimde nereye ve hangi yollarla gideceğini bilen kesim her zaman bir azınlık olacaktır. Bu kesimler devrimin öncüsüdür: Devrimci mücadelenin ön muharebelerini önce kendi zihinlerinde (ideolojik ve teorik temelde) vermiş, sonra bunun provalarını devrimci mücadelenin yükselmediği dönemlerde sınıf mücadelesinin çeşitli alanlarında yapmış ve deneyimleri bilincine çıkarmış kesimdir. Devrimci partide örgütlenmiş olan bu öncü, işçi sınıfının sendikaları ve sovyetleri gibi öz-örgütlerinde yer alan kitlelere, yani sınıfın diğer aktif kesimlerine doğru politikaları yayar.

Sınıfın devrimci enerjisini sindirmiş olan bu öncü, bir yanda devrimin zorunlu olduğuna ikna ettiği kesimler, diğer yanda tamamen ikna olmamış olmasına karşın toplumdaki keskin kutuplaşmada içgüdüleriyle doğru tarafta yer almış, ama burjuva ve küçük burjuva yanlısamalarından kurtulamamış olan kesimlerle *birlikte* devrime ilerler.

Bu ilerleyişin başarıya ulaşması için, devrime ikna olmamış, ama burjuvaziye de aktif destek vermeyen kesimlerin *tarafsızlaştırılması* da bir o kadar önemlidir. Bu kesimler genellikle proleter olmayan emekçilerden oluşur. Lenin'in sözleriyle, işçi sınıfının yürüttüğü “sınıf mücadelesinin amaçlarından biri, emekçi kitlelerin proleter olmayan kesimlerine uzun deneyimleri ve bir dizi pratik örnek aracılığıyla proletarya diktatörlüğünden yana olmanın kendileri için burjuva diktatörlüğünden yana olmaktan daha yararlı olduğunu ve üçüncü bir yolun mümkün olmadığını göstermektir.”[8]

Devrimciler çoğunluğun kazanılmasına bu şekilde bakarlar: Belli bir azınlık kararlı ve bilinçli bir şekilde devrime ilerlerken; yalpalamalar sergileyen, sergilemesi kaçınılmaz olan, ama yine de barikatın doğru tarafında yer alan bir başka kesimi saflarına katar, onlara tereddüde düştikleri, ya da yanlış yola girdikleri dönemlerde doğru yolu gösterir, devrime katkı sunmalarını sağlar ve bu sayede, üçüncü bir kesimi, yani devrime ikna olmayanları en azından devrime düşman olmayacak şekilde tarafsızlaştırır. Bu üç kesimin ittifakı toplumdaki dördüncü ve son kesime, yani karşıdevrimcilere devrimi zorla dayatır.

Devrimin bu şekilde başarılı olabilmesi için, vazgeçilmez bir etkenin daha devreye girmesi gerekir: Sovyetler (ya da, işçi konseyleri), yani işçi sınıfının öz-yönetim organları.

Devrimde çoğunluk sorununda, üçüncü sırada sovyetler gelmektedir. İşçi sınıfının ayağa kalktığı dönemlerde, milyonlarca işçiyi kapsayacak ve onları siyasi mücadelede sınıf temelinde eğitip hareket ettirecek bir örgüt olarak sovyetler doldurulamaz bir yere sahiptir. Ancak sovyet türünde öz-örgütlülükler ortaya çıktığı takdirde işçi sınıfı bahsettiğimiz türde bir çoğunluğu sağlayabilir. Devrimciler açısından çoğunluk sorunu, işçi sınıfını esasen işyerleri temelinde örgütleyen bu geniş tabanlı öz-yönetim organlarında çoğunluğun kazanılmasıdır.

İşçi ve emekçilerin kendi temsilcilerini kendilerinin seçtikleri ve gerekli gördükleri durumda, hemen geri çağırabildikleri bu tür örgütler işçi sınıfının devrimi gerçekleştirebilmesi için elzemdir. Ayrıca bu yazının kapsamı dışında olsa da, işçi sınıfı ancak bu tür bir örgüt aracılığıyla devrimci iktidar kurabilir ve egemenliğini sürdürebilir.

İşçi sınıfı burjuvazinin yönetmesi için tasarlanmış olan eski devlet aygıtına, onun eklentilerine (burjuva meclis, ordu, polis, mahkemeler vb.) yaslanarak devrimci bir iktidar kuramaz. İşçi sınıfının gerçekten devrim yapabilmesi için, çoğunluğa ulaşmasını sağlayacak olan bu sovyetleri bizatihi devlet iktidarı haline getirmesi gerekir. Lenin'in sözleriyle, "eğer devlet, sınıflar arasındaki karşıtlıkların uzlaşmazlığının bir ürünüyse, eğer *toplumun üzerinde* duran ve 'gitgide ona yabancılaşan' bir güç ise, o zaman ezilen sınıfın kurtuluşu için yalnızca şiddete dayalı bir devrimin değil, *aynı zamanda*, egemen sınıf tarafından yaratılmış olan ve bizatihi bu 'yabancılaşma'yı cisimleştiren devlet iktidarı aygıtını *yok etmenin* de gerekli olduğu açıktır." [9] Başka bir deyişle, işçi sınıfı eski devlet aygıtını yıkıp parçalamalı ve yerine işçi sınıfının daha baştan sönmülmeye yüz tutmuş devletini, demokrasinin en ileri aşamasını ifade eden sovyet devletini geçirmelidir.

Buraya kadar söylenenlerden de anlaşılacağı üzere, devrim güzellikle değil, zor yoluyla olur. Kitleleri ikna ederek, ama burjuvaziye dayatarak olur. Tarihin gelmiş geçmiş en güçlü egemen sınıfının iktidarına göz diken proletaryanın, bu hedefe barışçıl yollarla ilerleyebileceğini düşünen biri ya saftır ya da sınıfa ihanet içindedir.

Marksizmdaki klasik devrim tanımından hareket ederek bu konuyu netliğe kavuşturabiliriz. Engels (Lenin'in de özellikle sahiplendiği gibi) şöyle yazar:

Devrim hiç kuşkusuz olup olabilecek en otoriter şeydir; nüfusun bir kesiminin diğer kesimine topla, tüfekte, süngüyle, kısacası hepsi de fevkalade otoriter olan araçlarla kendi iradesini zorla kabul ettirmesidir. Zafer kazanan taraf, egemenliğini, silahlarının gericilerde uyandırdığı korkuyla sürdürmek zorundadır. Eğer Paris Komünü burjuvaziye karşı silahlı halkın otoritesini kullanmamış olsaydı, tek bir gün bile ayakta kalabilir miydi? [10]

Dolayısıyla devrim bir tarafın (proletaryanın) diğer tarafa (burjuvaziye) kendi isteğini zorla dayatmasıdır. Bunun zorla olmasının nedeni, burjuvazinin iktidarı asla altın tepside sunmayacak olmasıdır. Kendi aralarındaki kâr paylaşım kavgalarında bile insanlığı katliama sürüklemekten çekinmeyen kapitalistlerin, bu kârların tümünden elden gitmesi söz konusu olduğunda neler yapacağını düşünmek zor olmasa gerek. Bu yüzden, elbette devrim silahlı kitlelerle olur!

Lenin bunu şöyle ifade eder:

Bir egemen sınıf, ezilen sınıfa iktidarını asla altın tepside sunmaz. Aksine, ezilen sınıf sömürücüleri devirmekle kalmayıp, aynı zamanda kendi öz savunmasını örgütleyecek ve her şeyi bunun için ortaya koyacak durumda olduğunu da eylemleriyle kanıtlamak zorundadır. [11]

Bu yüzden devrimciler "şiddet karşıtlığı", "haklı davamızı şiddetle gölgelememek" gibi pasifist lafların esiri olmak yerine, "tarihte sınıf mücadelesinin tek bir sorunu bile yoktur ki şiddetten başka bir yolla çözülmüş olsun. Şiddet, emekçiler tarafından, sömürülen kitleler tarafından sömürücülere karşı uygulandığında, biz şiddetten yanayız!" diyen Lenin'e kulak vermelidirler. [12] Bu yüzden devrime

ilerleyen ve devrimin öncüsü olmaya aday her parti, devrimci mücadelenin yükselmesinin arifesinde kendi askeri kanadını oluşturmak zorunda kalmıştır ve kalacaktır.

Ne var ki buradan hareketle, başka bir yanlışı da belirtmek zorundayız. Devrimci Marksistler devrimi bir azınlığın silahlı mücadelesine indirgeyen yaklaşıma da asla prim vermezler ve silahlı mücadeleyi kitlelerin silahlı ayaklanması ve silahlı ayaklanması olarak kavrarlar. Belli bir öncünün burjuvaziyi ve devletini yorması, zayıflığını teşhir etmesi ve bu yolla kitleleri devrime çekmesi gibi görüşler, işçi sınıfının devrimci mücadelesinde yeri olmayan küçük burjuva anlayışların ürünüdür.

Bu noktada referans noktamız Marx ve Lenin olmalıdır. Her ikisi de devrimin barışçıl yollarla olacağına dair hayallere sahip olmamalarına karşın, kitlelerin silahlı ayaklanmasını ya da şiddete dayanan devrimi bir fetiş haline de getirmemişlerdi. Aksine her somut koşulu ayrıntılı bir şekilde incelemişlerdi.

Örneğin Marx İngiltere'nin bugünkü gibi yetkin bir devlet aygıtına sahip olmadığı on dokuzuncu yüzyılın ortalarında İngiltere'de barışçıl bir devrimin reddedilemeyeceğini yazmıştı. Burjuva devletinin bürokrasisi, ordusu, polisi, istihbarat aygıtlarıyla bugün bildiğimiz anlamda yetkinleşmiş olmadığı bir dönemde, devrimin izleyeceği seyir elbette farklı olurdu. Ama bugün ve uzun zamandır dünyanın hiçbir yerinde böyle bir devlet olmadığına göre, bu olasılık ortadan kalkmıştır.

Barışçıl devrimin, ya da daha doğru bir tabirle silahlı ayaklanmanın tali planda olduğu bir devrimin mümkün olup olmadığına, ya da nasıl olabileceğine dair bir başka örneği de Lenin'de bulabiliriz. Lenin 1917 Temmuz'undan önce, yani kendi sözleriyle "halka karşı şiddete başvurulmayan" dönemde devrimin "barışçıl" yollarla gerçekleşme olasılığını dışlamıyordu. Fakat bunun nedeni, devrimin çoktan iktidar haline geldiğine inanıyor olmasıydı. Devrim o kadar güçlüydü ki şiddete başvurmaya gerek bile kalmadan, hâlihazırda ortaya çıkmış *ikinci* hükümetin yumruğunu masaya vurması ve burjuvaziyle zımni uzlaşmayı bozmasıyla zafere ulaşabilirdi.

Geçici Hükümet, diye yazıyordu Lenin Nisan 1917'de,

hemen şimdi alaşağı edilemez, zira onu iktidarda tutan şey, İşçi Temsilcileri Sovyetleri'yle ve öncelikle de başlıca Sovyet olan Petrograd Sovyeti'yle yaptığı dolaylı ve dolaysız, resmi ve fiili *anlaşmadır*; (3) genel olarak konuşursak, bu hükümet olağan tarzda "alaşağı edilemez", zira burjuvaziye *ikinci* hükümetin, yani İşçi Temsilcileri Sovyeti'nin verdiği "*desteğe*" yaslanmaktadır ve bu ikinci hükümet işçi ve köylülerin çoğunluğunun düşüncelerini ve iradesini doğrudan ifade etmesi bakımından mümkün olan yegâne devrimci hükümettir.[13]

İşçi sınıfı o dönemde silahlı güçleri burjuvazinin elinden fiilen almıştı. Bu koşullar altında, devrimci iktidarı ilan etmesi yeterli olacaktı. Yanılsamalardan ve fetişlerden azade olan Lenin, Temmuz 1917'den sonra bahsedilen bu koşul ortadan kalkınca, bu *olasılığı* tamamen bir kenara atmış ve silahlı ayaklanmayı inceden inceye örmeye girişmişti.

Devrimin şiddet yoluyla olacağı şeklindeki doğruyu bu şekilde kavramak gerekir. İşçi sınıfının öncüsü, toplumda kendi gücünü kabul ettiremeyeceği dönemde silahlı çatışmaya girerek güçlerini heba etmez, silahlı mücadeleyi kitlelerin silahlı mücadelesi olarak kavrar. İktidarı alma sorununun gündeme geldiği noktadaysa, burjuvazinin gözünün yaşına bakmaz, iradesini zorla dayatır.

Devrimin hedef tahtasında öncelikle iki öge vardır: Siyasal iktidar, başka bir deyişle devlet iktidarı ve ekonomik iktidar, yani kapitalist üretim ilişkileri ya da sermaye düzeni. Burjuvazinin de egemen sınıf konumuna bir başka sınıfı (feodal toprak sahiplerini) devirerek, yani bir devrimle geldiğini belirtmiştik. Burjuvazi feodal toplumun bağrında, ticaretle, özellikle de uzun mesafe ticaretiyle ilgilenen mülksahibi bir sınıf olarak, zaman içinde ekonomik zenginliği kendi elinde toplamış ve yeni üretim araçlarına ayak uyduramayan feodal toprak sahiplerini devirerek (bazen de kendine katarak)

önce ekonomik iktidarı el geçirmiş, yani üretim ilişkilerinde bir devrime yol açmış, ardından da her ülkede değişen uzunluklara yayılan bir süreç sonunda siyasal iktidarı almıştır.

Proletaryanın burjuvaziden temel bir farkı olduğundan, proleter devrimi burjuva devriminden farklı bir modeli takip edecektir. Burjuvaziden farklı olarak proletarya mülksüz bir sınıftır. Bu yüzden proletaryanın toplumda önce ekonomik iktidarı ele geçirmesi, yani ekonomik açıdan egemen hale gelmesi mümkün değildir. Proletarya bunun yerine, mülksüz olmasına karşın ekonomide tuttuğu kritik yere, toplumu felç edebilme gücüne yaslanarak, önce siyasal iktidarı burjuvazinin elinden alacak, ardından da ekonomik gücü eline geçirecektir.

Dolayısıyla işçi sınıfı burjuvaziyi önce siyasal açıdan mülksüzleştirecek, ardından ekonomik açıdan mülksüzleştirmeye girişecektir.

İşçi devriminin bir diğer önemli özelliği de uluslararası niteliğidir: İşçi devrimi dünya devrimidir!

İşçi devriminin dünya devrimi, yani farklı ülkelerdeki proleterlerin eşzamanlı hareketi olmasının nedeni, kapitalizmin bir dünya sistemi olmasıdır. Bunun bir sonucu olarak, işçi sınıfı da enternasyonal bir sınıftır, çıkarları yerel ya da ulusal değil, uluslararasıdır. Marksistler kapitalizmin uluslararası bir güç olduğunu ve bu nedenle kapitalizmin tek bir ülkede değil, ancak bütün ülkelerde zafere ulaşıldığında tamamen yok edilebileceğini bilerek hareket ederler.

Marx ve Engels devrimin bu niteliğini şöyle tarif etmişlerdi:

Komünizm pratik açıdan ancak egemen halkların “bir defada” ve eşzamanlı hareketi olarak olanaklıdır, ki bu da üretici güçlerin ve onunla bağlantılı olarak dünya çapında karşılıklı ilişkilerin evrensel gelişimini varsayar.[14]

Burada eşzamanlı hareket ederken kastedilen elbette tüm dünyadaki proleterlerin aynı gün ya da aynı yıl içinde ayağa kalkmaları değildir. Devrim dönemlerinde bir ülkede başlayan hareketlenmenin diğer ülkelere yayılması kaçınılmazdır. Dünya devrimi bu kaçınılmazlığın adının konmasıdır. Farklı ülkelerde bulunan ama aynı çıkarlara sahip işçilerin, birbirini takip eden kalkışmalarla devrimlerini *aynı tarihsel aralıkta* tamamlamalarıdır. Bir yandan, işçi sınıfı ancak bu sayede diğer emperyalist güçlerin işçi devrimini abluka altına alıp bir süre sonra çöktürmelerini engellerken, diğer yandan kapitalizm bir dünya sistemi olduğundan başladığı işi ancak diğer ülkelerde de işçi sınıfı iktidarı ele geçirdiği takdirde tamamlamış olacaktır.

Bunu yapabilmek için, işçi sınıfının ulusal değil, dünya çapında örgütlenmiş bir partiye ihtiyacı vardır: Enternasyonal Parti.

İşçi sınıfı mücadele sahnesine çıktığı günden bu yana hep uluslararası örgütlenmelerle kendisini göstermiştir. Marx ve Engels döneminde kurulan (ve öncesindeki enternasyonal örgütlenme girişimlerinin devamı olan) Birinci Enternasyonal, Engels'ten Lenin ve Troçki'ye bağlanan İkinci Enternasyonal ve Lenin ile Troçki'nin önderlik ettiği Üçüncü Enternasyonal ve son olarak Troçki'nin önderlik ettiği Dördüncü Enternasyonal farklı tarihsel dönemlerde aynı amacı gerçekleştirmek için kurulmuş enternasyonal partilerdir. Bu partiler, Lenin'in ifadesiyle, dünya devriminin genelkurmayı olacak, işçi sınıfının farklı ülkelerde yaşadığı deneyimleri tek bir merkezde toplayıp ortaklaştırarak daha sağlam adımlarla yürümesini sağlayacaktır. Bugün de tüm bu Enternasyonal parti deneyimlerini özümseyip ilerletmiş böyle bir partinin kurulması zaruridir.

Son olarak, devrimde gençliğin rolüne de değinmeden geçmek olmaz. Neticede devrim düşüncesi geleneksel olarak gençlikle özdeşleştirilmiştir. Bunun nedeni gençliğin toplumun en dinamik, değişikliğe en açık, ufku geniş ve öğrenmeye açık kesimi olmasıdır. Bu özellikler gençliğin (devrimci partinin kadroları olmak dışında) devrimde nasıl bir role sahip olacağına dair bir ipucu sunmaktadır.

İşçi devriminde gençliğin bağımsız, işçi sınıfından bağımsız bir rolü olmayacaktır. Gençlik hareketi ya da daha özelde öğrenci gençlik hareketi ne derece patlamalı bir niteliğe sahip olursa olsun, toplumsal meselelere en duyarlı ve dolayısıyla çoğu zaman mücadeleye ilk atılan kesimi olsa da, ancak mücadelesini işçi sınıfının mücadelesiyle birleştirdiğinde amaçlarına ulaşabilir.

Bu noktada Marksistler için en iyi örnek Fransa'daki '68 olaylarıdır. Orada öğrenci gençlik üniversitelerde kitlesel gösterilere girişmiş, üniversite işgalleriyle başlayıp sokaklara yayılan mücadele bir süre sonra 10 milyon işçinin genel greve çıkmasıyla başka bir aşamaya ilerlemiş, Fransa'da devrimi ancak hain Stalinist önderlik engelleyebilmişti.

Bu örneğin de gösterdiği gibi mücadeleyi önce hangi kesimin ya da kesimlerin başlatacağı önemli değildir. Mühim olan mücadelenin bir aşamasında o hareketin işçi sınıfı hareketiyle kucaklaşması, örneğin öğrenci gençlikten bahsediyorsak, o öğrencilerin de aslında bir sınıfın (çoğu zaman da proletaryanın) parçası olduklarını unutmadan mücadelelerinin kitle tabanını genişletmeleridir.

Bu noktada işçi sınıfına ve işçi sınıfı devrimcilerine de büyük görev düşmektedir. İşçi sınıfının gücü, tıpkı gençlik örneğinde olduğu gibi, toplumdaki farklı kesimleri kucaklayabilmesinde saklıdır. Örneğin yaşadığımız toplumda işçi sınıfından başka ezilen, mağdur olan, haksızlığa uğrayan vb. kesimler de vardır: Kadınlar, Kürtler, Aleviler, vb. Tüm bunların ortak özelliği, ezici çoğunluğunu işçi ve emekçilerin oluşturması ve bu kimlik sorunları dışında, sınıf kökenli sorunlarının da olmasıdır.

İşçi sınıfı toplumdaki yerini ve gücünü bilerek bu sorunlara sahip çıktığı oranda devrime ilerleyebilir. Toplumdaki diğer ezilenlere sırtını dönen, onların mücadelelerini küçümseyen, ya da daha kötüsü, burjuvazinin palavralarına inanarak o mücadelelere karşı çıkan, köstek olan vb. bir işçi hareketi yerinde saymaya ve burjuvazinin aleti olmaya mahkûmdur. İşçi sınıfı devrimcilerine düşen görev, bu mücadeleleri küçümsemek değil, Marksizmin kurucularının daha *Manifesto*'da yazdıkları gibi, bu mücadeleleri sınıf mücadelesine bağlamaktır:

Komünistler, her yerde, mevcut toplumsal ve siyasal düzene karşı her devrimci [ya da muhalif] hareketi desteklerler. Bütün bu hareketlerde, o anki gelişme derecesi ne olursa olsun, mülkiyet sorununu o hareketin esas sorunu olarak ön plana çıkarırlar.[15]

Yani devrimci işçi hareketi kendisinin dışında gelişen toplumsal sorunlara ne yedeklenir ne de sırtını döner, zira böyle yaptığı takdirde iki şekilde zarar göreceğini bilir: Bu şekilde işçi sınıfı hem kendi gücünü zayıflatmış, hem de burjuvazinin değirmenine su taşımış olur. Başıboş kalan diğer muhalif hareketlerin önderliğini burjuvazinin alması kaçınılmazdır.

Sonuç

Kapitalizm insanlık açısından ömrünü doldurmuştur. İnsanlığın en temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı gibi, dünyanın dört bir yanında patlak veren savaşlar, katliamlar, salgınlar ve benzeri felaketlerle yaraya tuz biber ekmektedir. Tüm bu sorunlar, kapitalizmde yarınından umutsuz, mutsuz, hayattan beklentisi olmayan insanların her geçen gün çoğalmasına yol açıyor. Tüm bunların çözümü, kapitalizmi ve onun tüm pisliklerini ortadan kaldıracak olan işçi sınıfının sosyalist dünya devrimidir.

Bunun için bugün tek bir yol var: Sınıfımızın saflarını sıkılaştırmak ve bugünün görevlerini her an hatırdan tutmak. Devrimin görevleri her dönemde aynı değildir; değişen koşullar değişen görevler demektir. Bunu bilince çıkararak işçi sınıfı devrimcileri, bugünün görevinin devrime önderlik edecek öncülerin, kadroların yetiştirilmesi olduğunu, ancak Enternasyonal çapta örgütlü, Bolşevik, militan bir işçi partisi yarattığımız takdirde devrimin gerçekleşebileceğini unutmamalıdır.

Ocak 2011

Notlar

- [1] K. Marx, *Ücretli Emek ve Sermaye*, Sol yay., 1999, s. 36-7.
- [2] K. Marx, *Grundrisse*, cilt 1, Sol yay., 1999, s. 33-4.
- [3] Marx-Engels, *Komünist Manifesto*, Sol Yay., 1998, s. 121-22.
- [4] L. Troçki, *Sürekli Devrim – Sonuçlar ve Olasılıklar*, Yazın Yay., 2007, s. 16.
- [5] Marx-Engels, *Alman İdeolojisi*, 1999, s. 61 (vurgu bize ait).
- [6] Lenin, “İkili İktidar”, *Collected Works*, cilt 24, s. 40.
- [7] *Bolşevikler ve Proletarya Diktatörlüğü*, Agora Kitaplığı, 2010, s. 179.
- [8] *a.g.e.*, s. 184
- [9] *Devlet ve Devrim*, Agora Kitaplığı, 2009, s. 5.
- [10] Aktaran Lenin, *a.g.e.*, s. 68.
- [11] *Sovyet İktidarı ve Dünya Devrimi*, Agora Kitaplığı, 2010, s. 204
- [12] *a.g.e.*, s. 27.
- [13] *Nisan Tezleri*, Agora Kitaplığı, 2011, s. 22.
- [14] *Alman İdeolojisi*, s. 62.
- [15] *Komünist Manifesto*, s. 157.